

UNIVERZITA PAVLA JOZEFA ŠAFÁRIKA V KOŠICIACH

PRÍRODOVEDECKÁ FAKULTA

ÚSTAV GEOGRAFIE

Digitálna morfotektonická analýza povodia Bodvy

GISáček 2013

Autor práce: Bc. Peter BANDURA

Vedúci práce: Mgr. Michal GALLAY, PhD.

Motivácia

- 1. Neotektonická analýza** – umožňuje lepšie pochopiť formovanie reliéfu - *Burbank a Anderson (2001); Beták (2007); Grohmann (2004, 2011); Minár (2009); Urbánek (2005); Vojtko (2005)*
- 2. Geomorfometrická analýza na báze DMR** – *Grohmann (2004, 2011); Beták (2006); Jasiewicz et al. (2011); Minár (2009)*
- 3. Slovenský kras** - *Lacika (2004); Jakál (2001); Barabas (2009); Hochmuth (2001, 2007); Petrvalská (2007, 2008); Zacharov (2013)*

Cieľ práce

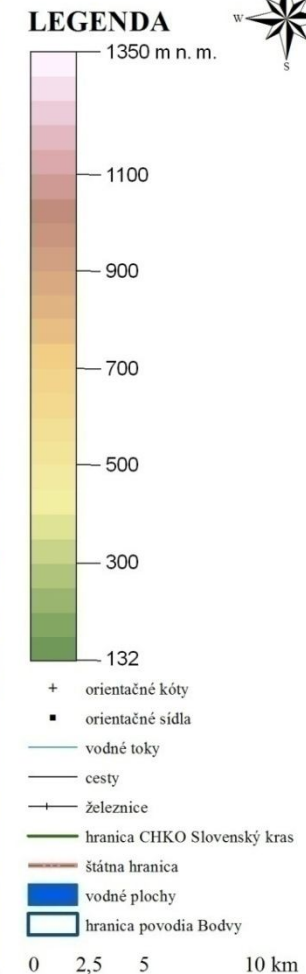
Rekonštrukcia prejavov morfoloektoniky v geomorfologickom vývoji povodia rieky Bodva pomocou digitálnej geomorfometrickej analýzy

Čiastkové úlohy naplnenia cieľa:

- tvorba funkčnej geomorfologickej GIS databázy
- morfoloektonická analýza na báze digitálnej geomorfometrie

Poloha záujmového územia

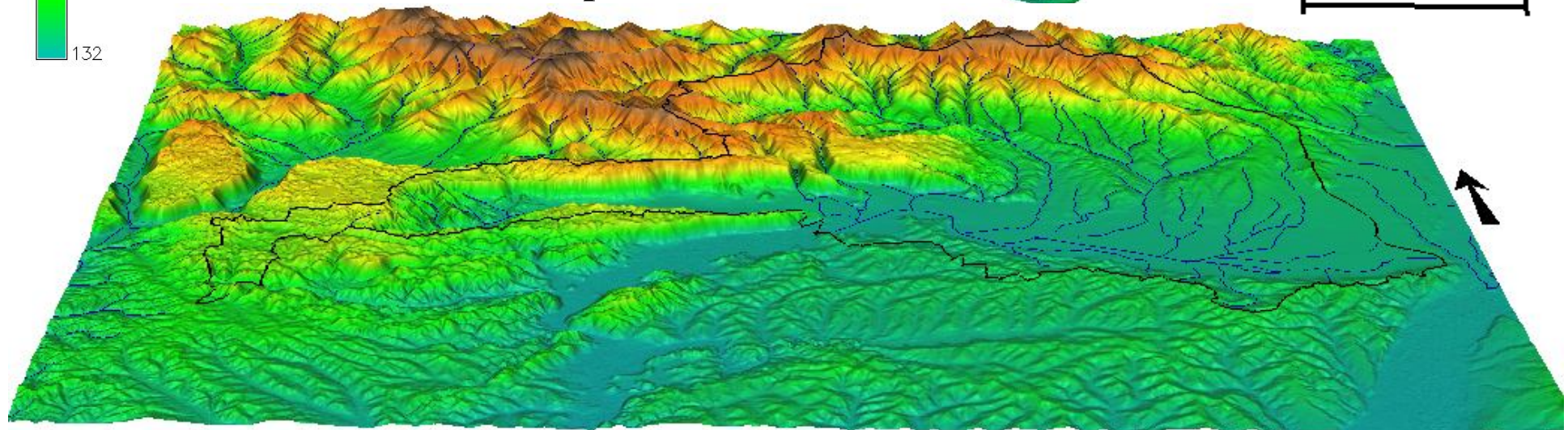
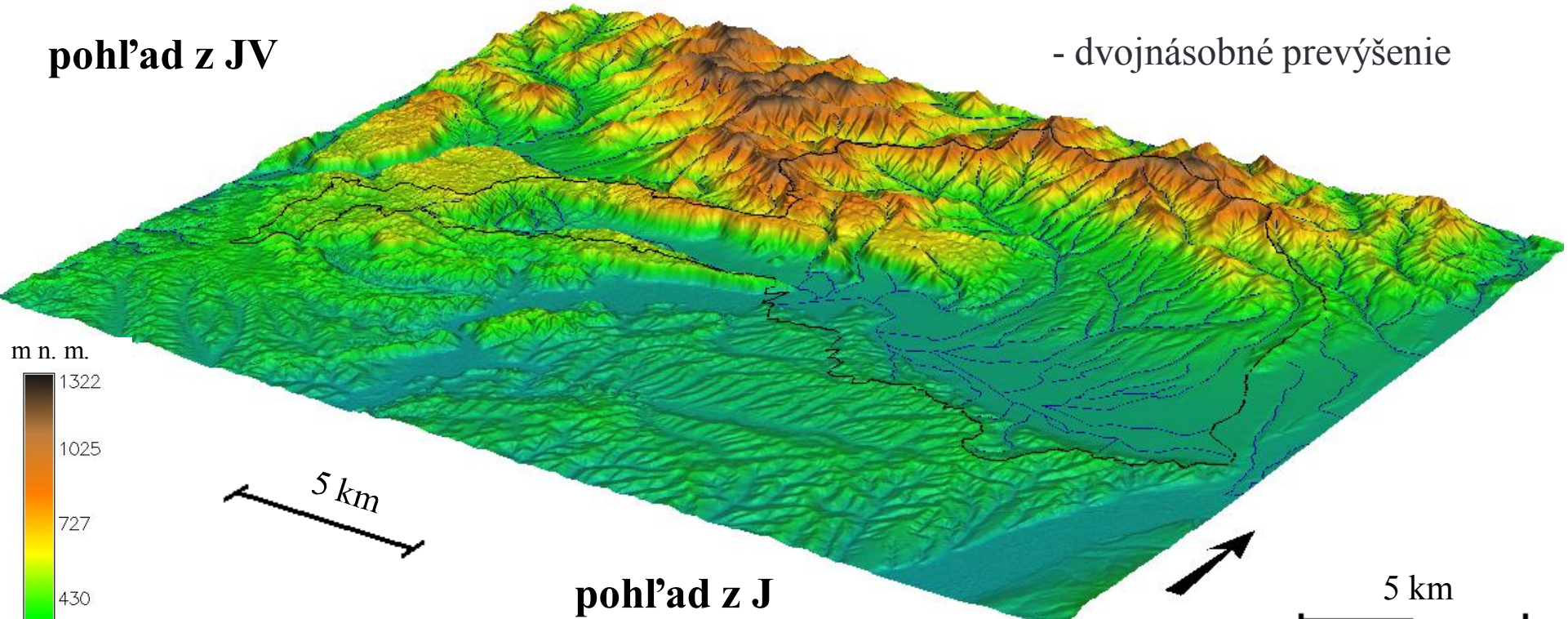
- slovenská časť povodia Bodvy (J vých. SR)
- na J po sútok s riekou Rakaca
- okolie podľa predpokladu vplyvu vodných tokov na formovanie reliéfu (Barabas, 2009)

3D pohľady na záujmové územie

pohľad z JV

- dvojnásobné prevýšenie

Metodika

1. **Tvorba funkčnej geomorfologickej GIS databázy**
(čiastočné riešené v rámci bakalárskej práce)
2. **Morfometrická analýza reliéfu na báze DMR (ArcGIS)**
(sklon reliéfu, orientácia reliéfu voči svetovým stranám, krivosti reliéfu)
3. **Morfotektonická analýza reliéfu na báze DMR (GRASS GIS)**
(konštrukcia izobázových povrchov, odvodenie morfologickej mriežky)
4. **Riešenie cieľu práce na dvoch úrovniach**
  - regionálna úroveň
  - lokálna úroveň (*Gallay et al. 2011*)
5. **Štúdium literatúry o záujmovom území:**
  - geologický vývoj a stavba (*Bajaník et al. 1983; Mello et al. 1997*)
  - geomorfologický vývoj a povrch (*Bajaník et al. 1983; Liška, 1994*)

Regionálna úroveň

Morfometrická analýza

vstupné údaje
(SVM 50 + SRTM)

výškový DMR

Surface

DMRs morfometrických
parametrov
(hypso, sklon, orientácia,
krivosti)

Sieť údolnic a chrbátíc

výškový DMR + fill 8 m

invertovaný výškový DMR + fill 8 m

Flow accumulation

DMRs
akumulácie odtoku

r.stream.extract

Stream link DMRs

r.stream.order

sieť údolnic a chrbátíc
(Strahler)

Extrakcia nadmorských
výšok na lomové body
líní

Tvorba izobázových povrchov a geomorfologickej mriežky

lomové body
2. a 3. rádu,
3. a 4. rádu,
4. a 5. rádu

r.random

umelé zahustenie vstupného
bodového poľa

v.surf.rst

izobázový povrch
2. a 3. rádu,
3. a 4. rádu,
4. a 5. rádu

vizuálna analýza

geomorfologické mriežky
2. a 3. rádu,
3. a 4. rádu,
4. a 5. rádu
+ súčasného reliéfu

Metodika

Lokálna úroveň

tachymetricky
zamerané body
na závrtoch

umelé zahustenie
vstupného
bodového poľa

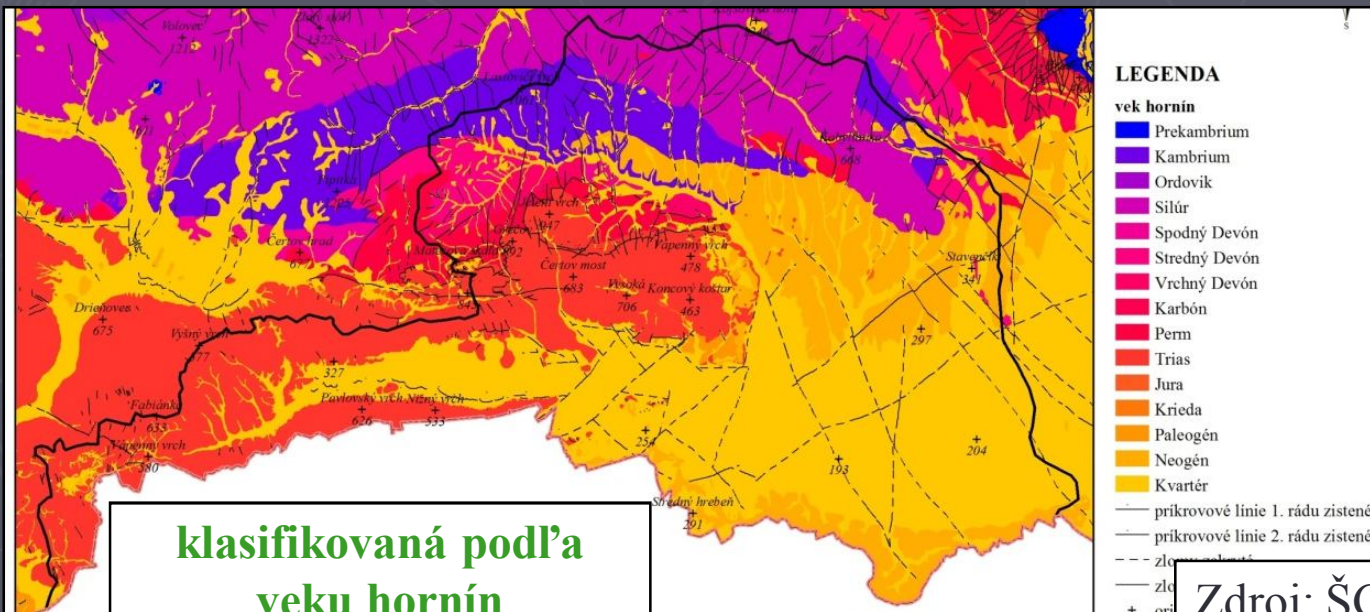
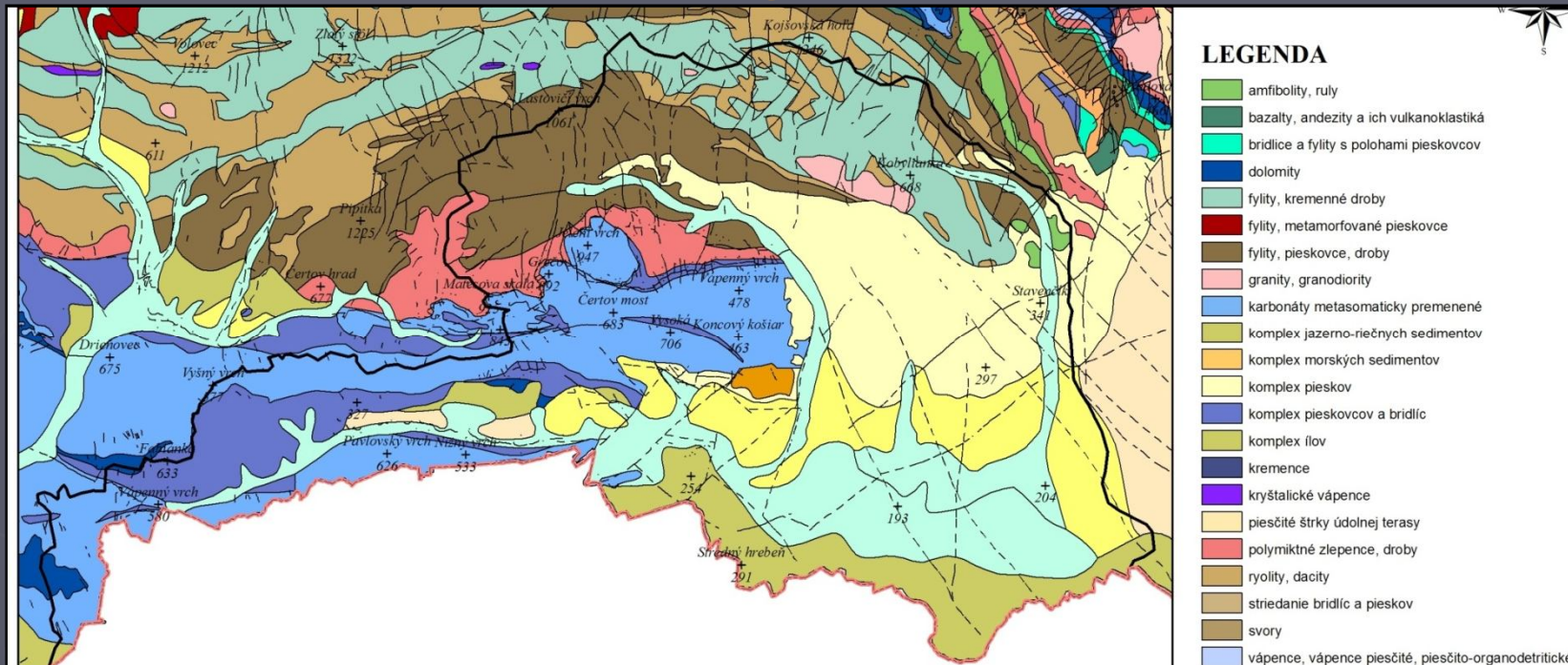
DMR závrto

TIN závrto

Polygon
volume

výpočet objemu
závrto

Geologická stavba

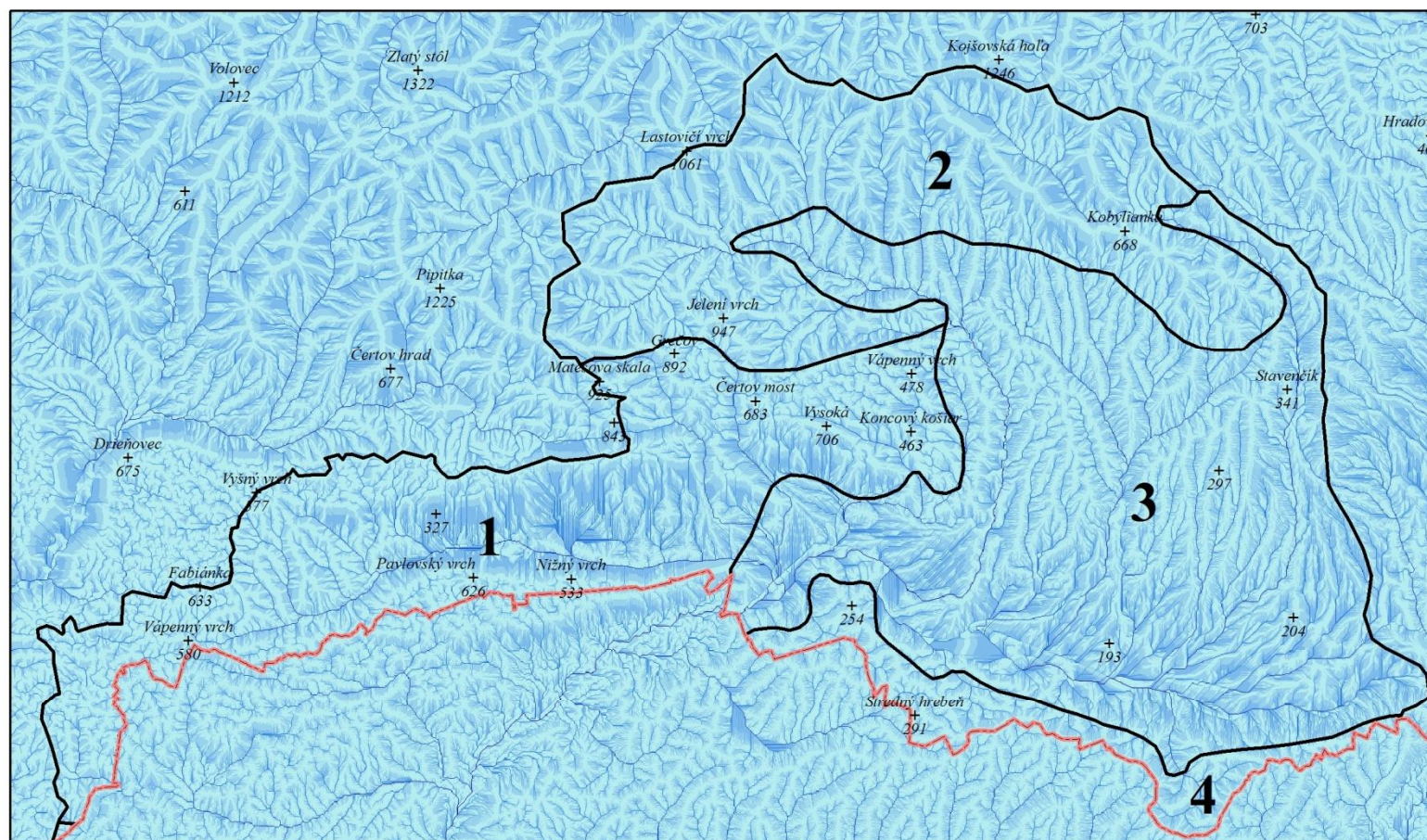

klasifikovaná podľa
veku hornín

Zdroj: ŠGÚDŠ (2013)

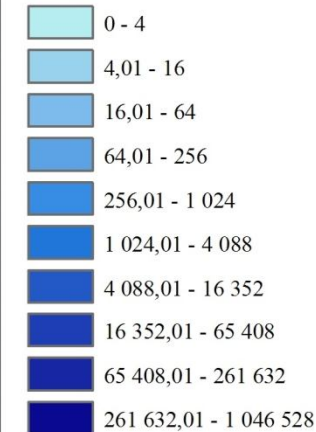

Akumulácia povrchového odtoku

LEGENDA

príspevková plocha

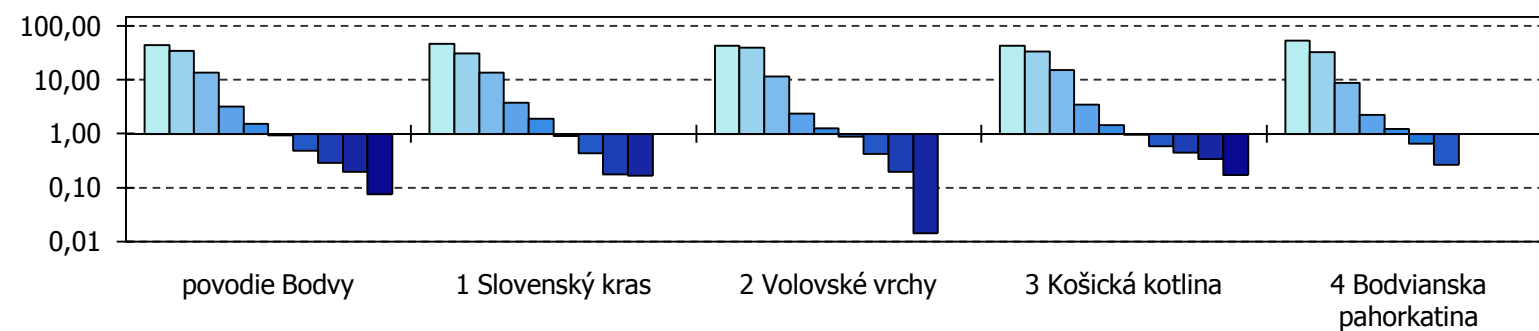

+ orientačné kóty

— štátna hranica

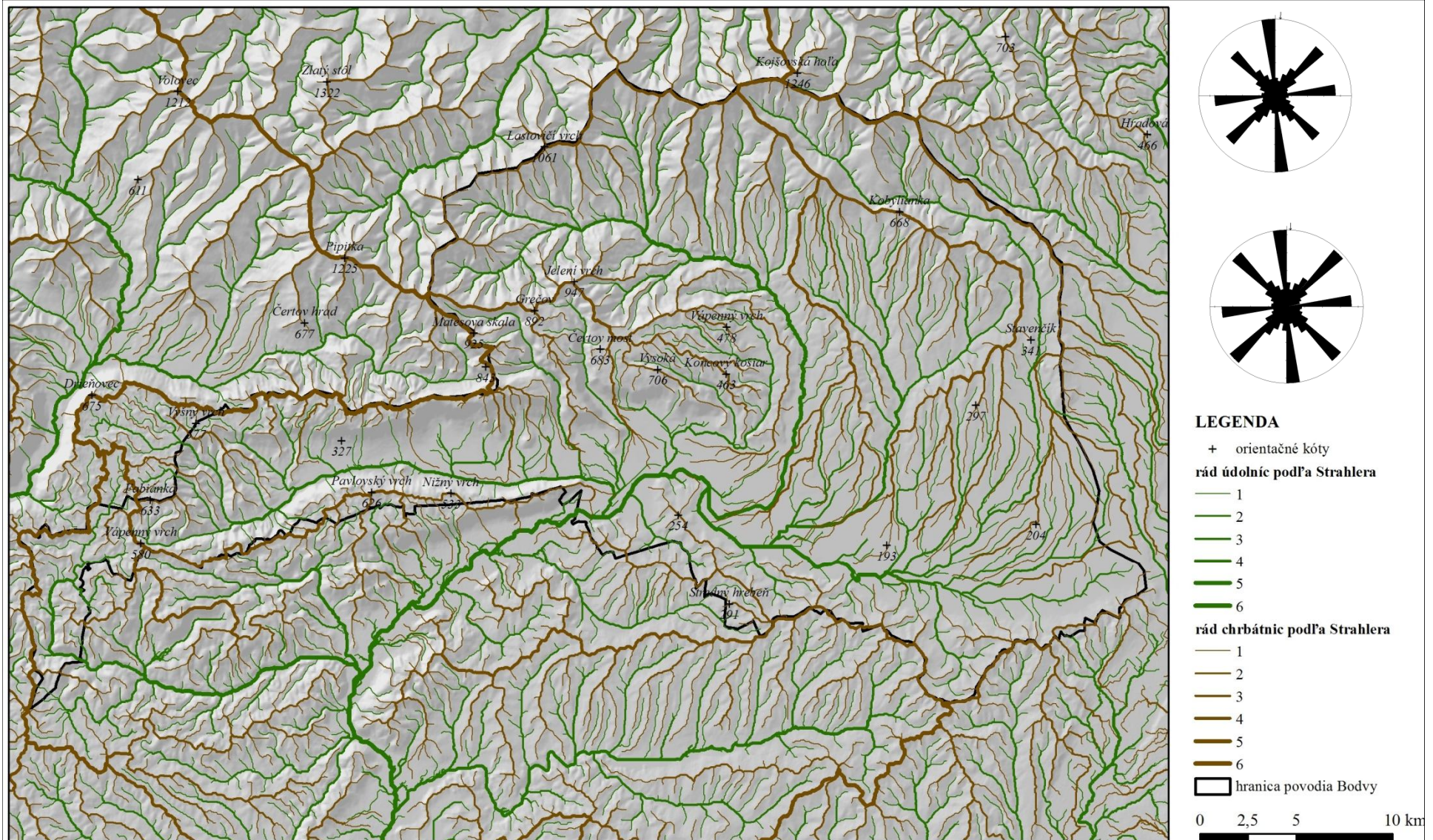
▭ hranica povodia Bodvy

0 2,5 5 10 km

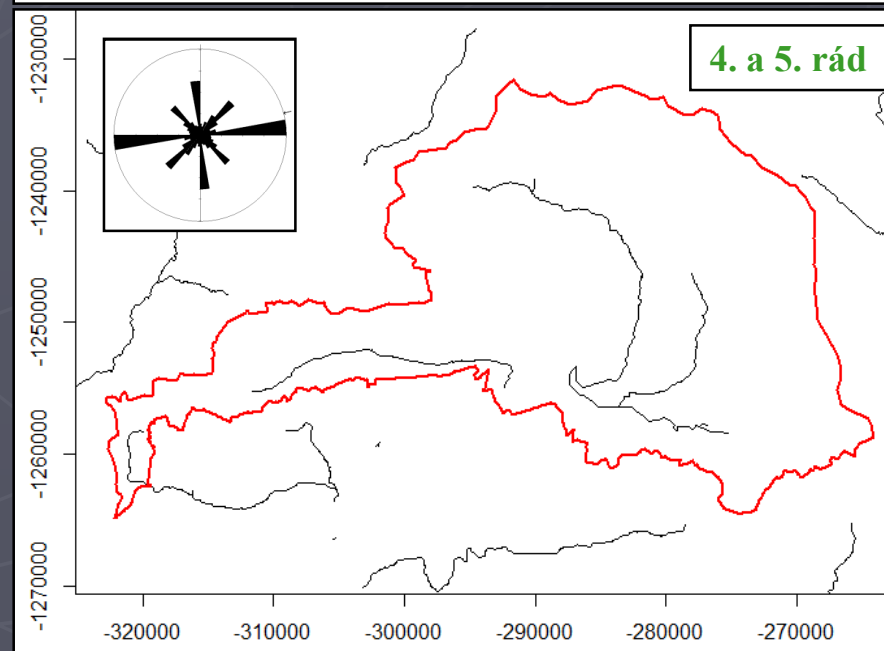
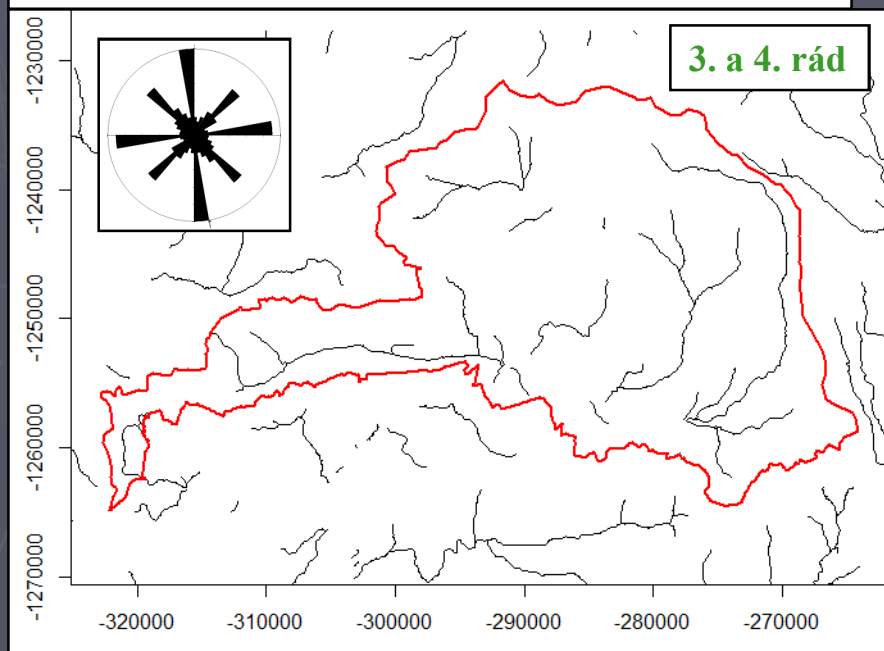
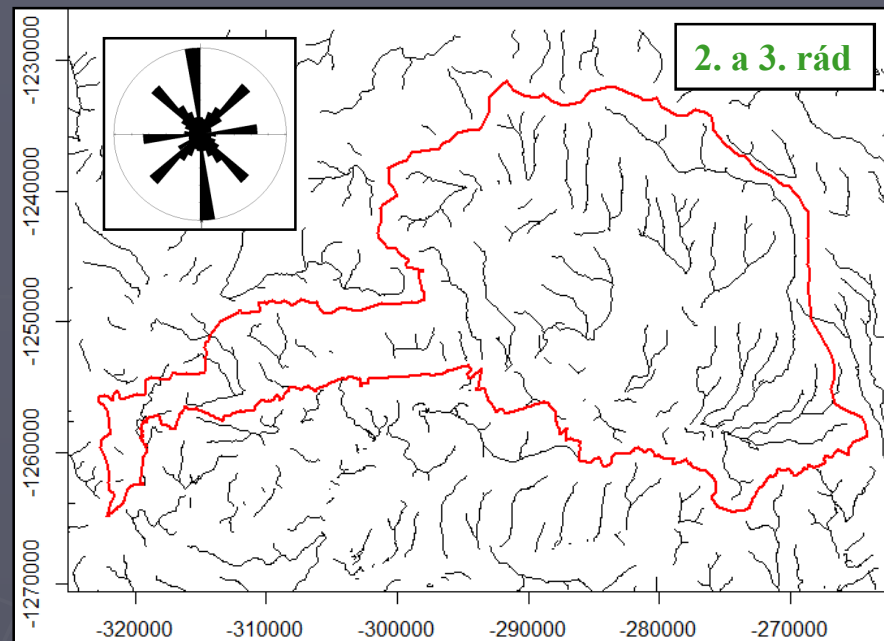
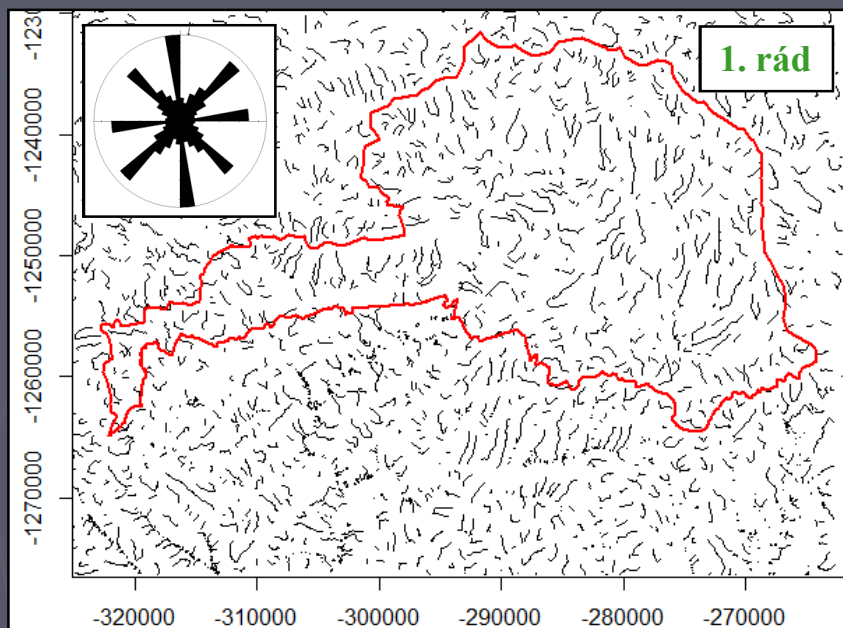

Sieť údolnic chrbátic odvodená z DMR

- pridelenie rádu podľa Strahlera (1952)
- miestami pravouhlá sieť indikujúca tektonické podmienenie dolín

Smerové diagramy orientácie údolnic

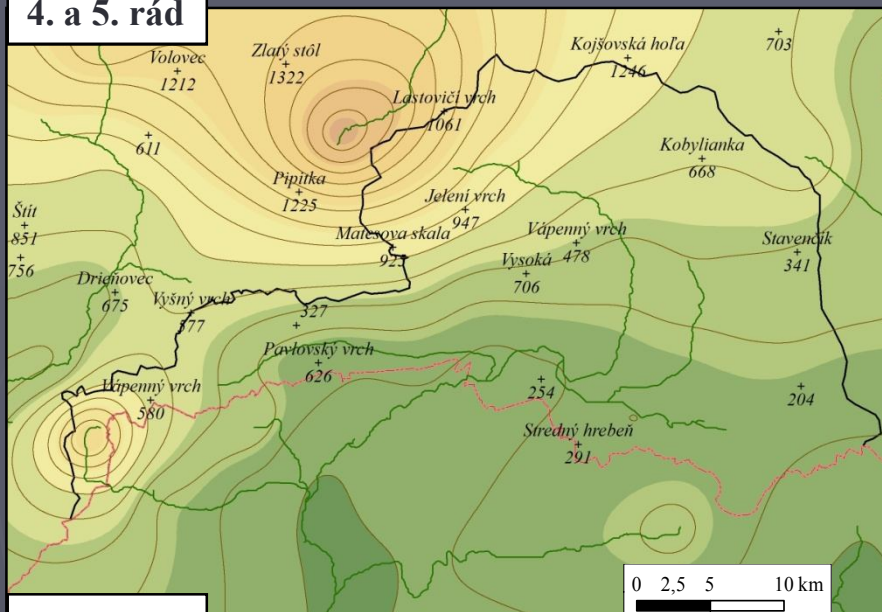

Izobázové povrchy

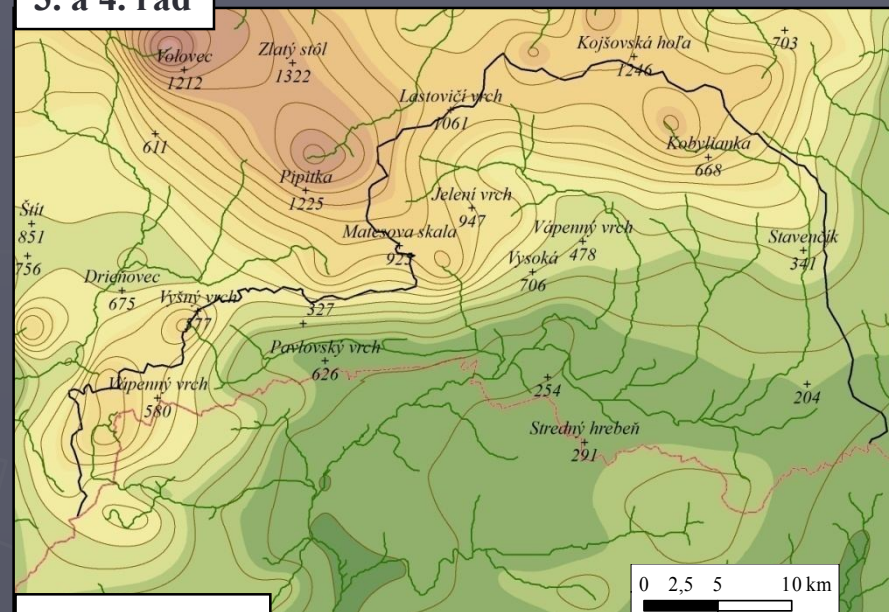
- metóda s históriou (Filosofov, 1960; Zuchievicz 1981; Lacika, 1993)
- použitá metodika podľa Grohmana (2011)
- pomyselná rekonštrukcia povrchu, kde súčasné formy reliéfu boli odstránené ku eróznej báze určitého rádu
- naznačujú morfotektonické štruktúry, ktoré sú inak maskované formami nižších rádov
- uberaním údolníc jednotlivých rádov dostávame vzhľad reliéfu pred rozčlenením riečnou eróziou
- relatívny vek, reflektujú hierarchiu údolníc, a morfoštruktúry staršie ako tie vystupujúce v súčasnom reliéfe

Izobázové povrchy – cesta od paleoreliéfu k súčasnému

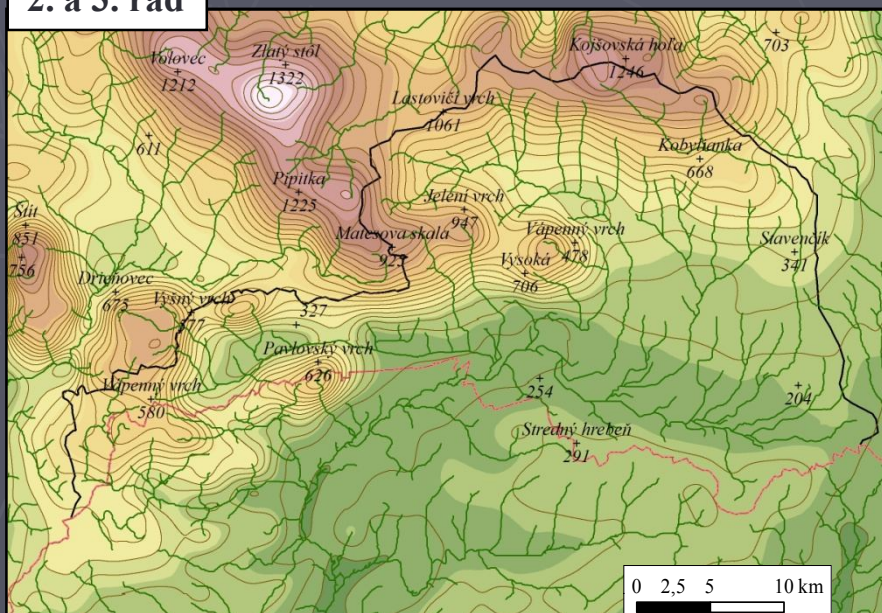
4. a 5. rád

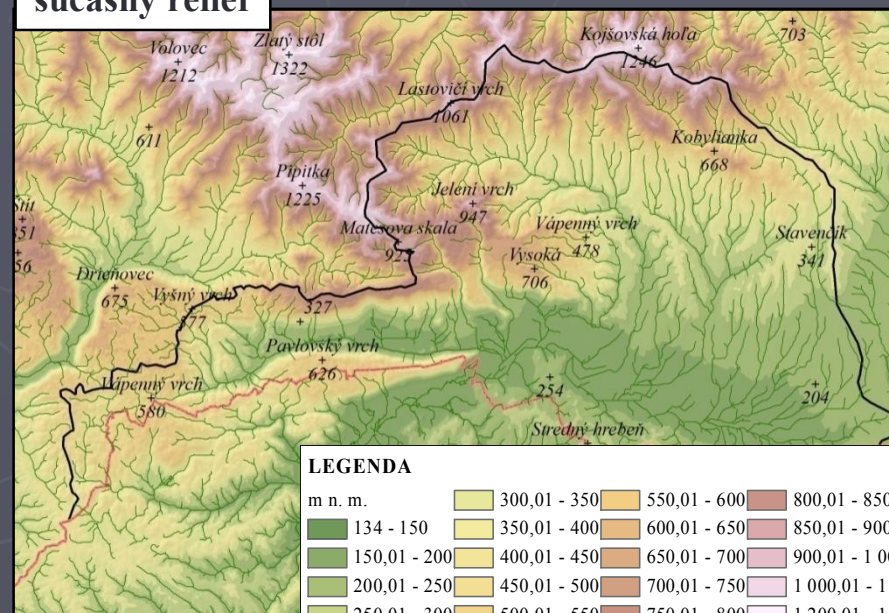
3. a 4. rád

2. a 3. rád

súčasný reliéf

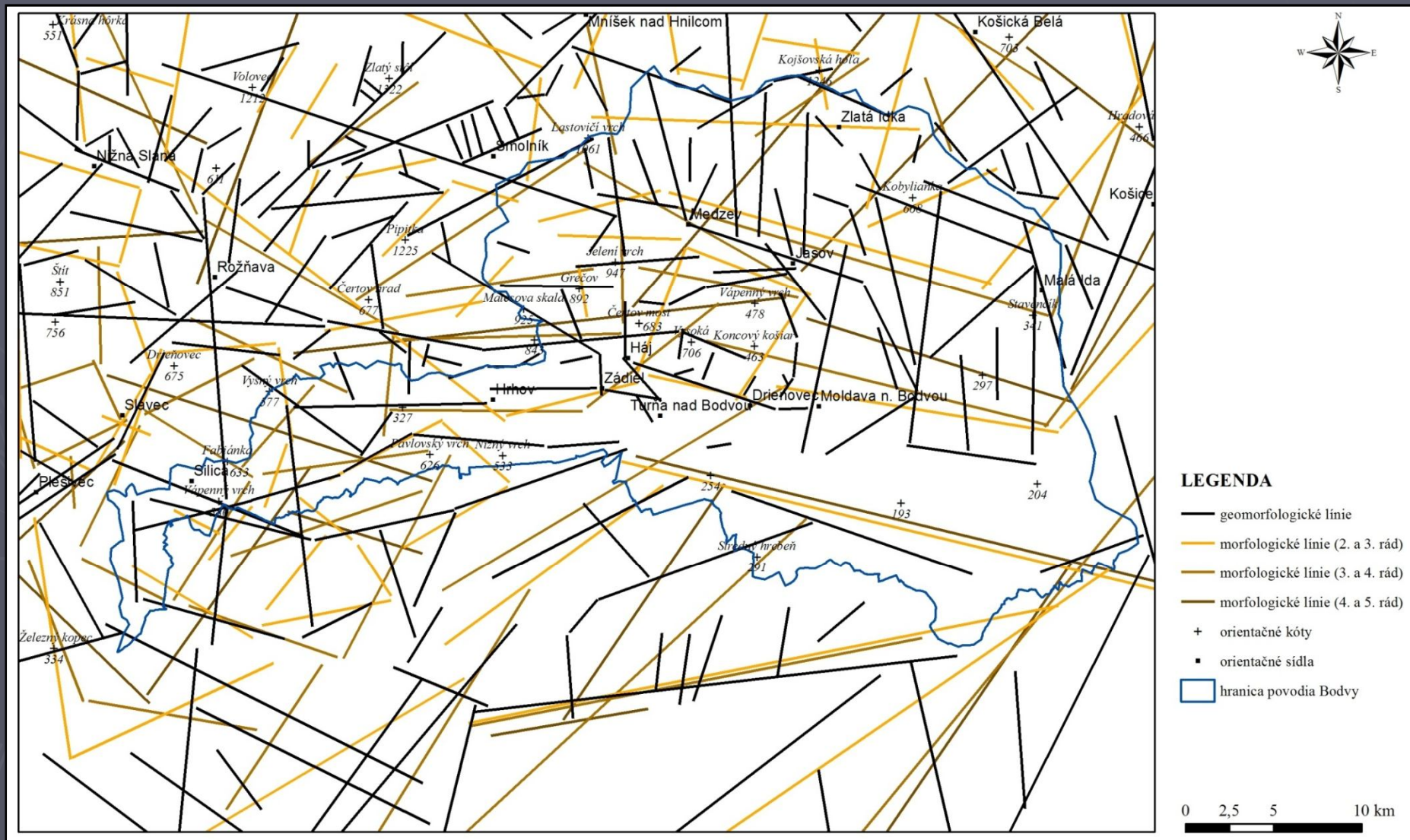

LEGENDA

m n. m.	300,01 - 350	350,01 - 400	400,01 - 450	450,01 - 500	500,01 - 550	550,01 - 600	600,01 - 650	650,01 - 700	700,01 - 750	750,01 - 800	800,01 - 850	850,01 - 900	900,01 - 1 000	1 000,01 - 1 200	1 200,01 - 1 322,27
	[Green]	[Light Green]	[Yellow-Green]	[Yellow]	[Light Orange]	[Orange]	[Light Red]	[Red-Orange]	[Red]	[Dark Red]	[Purple-Red]	[Purple]	[Dark Purple]	[Black]	[Black]

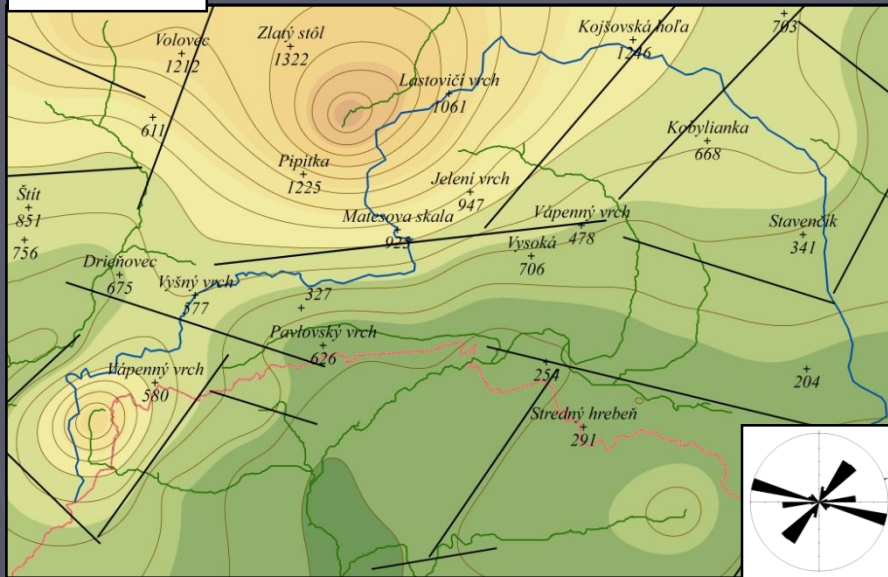
Morfologické mriežky izobázových povrchov

- na základe vizuálnej interpretácie izobázových povrchov aj dodatočne aj súčasného reliéfu
- postup podľa podobných metódik: Beták (2007), Urbánek (1993), Minár (2009)

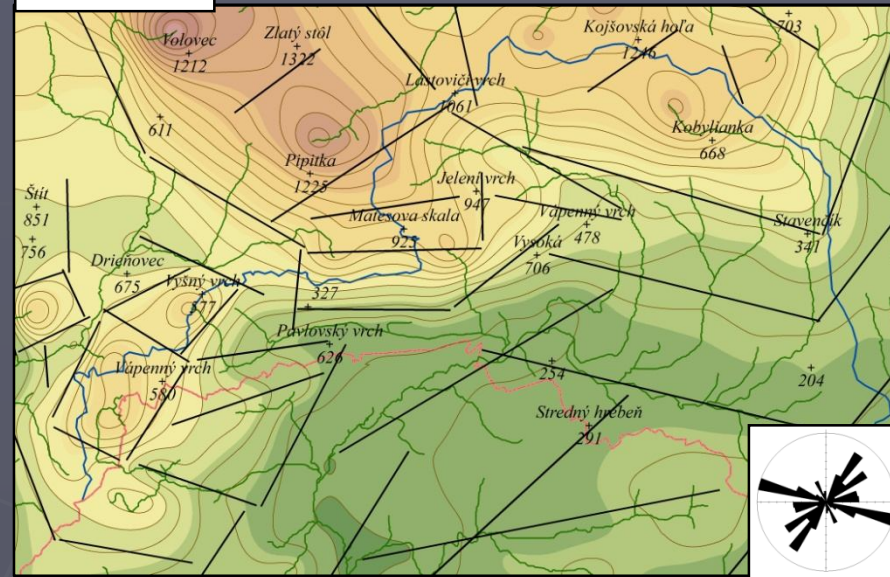

Smerové diagramy morfologických linií

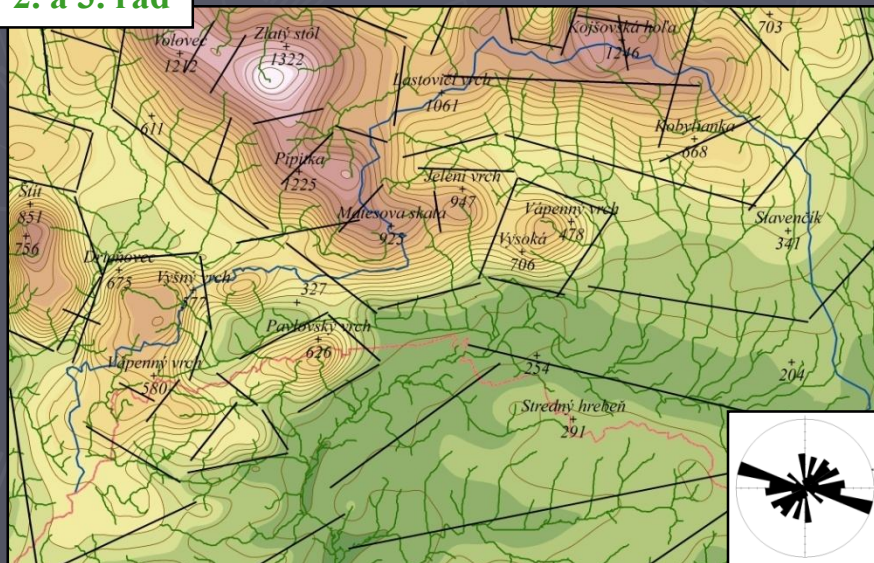
4. a 5. rád

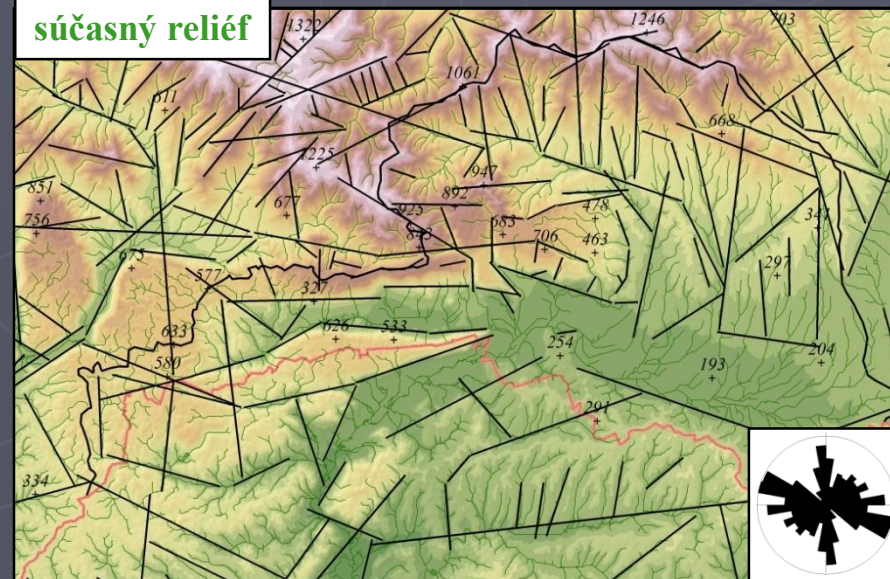
3. a 4. rád

2. a 3. rád

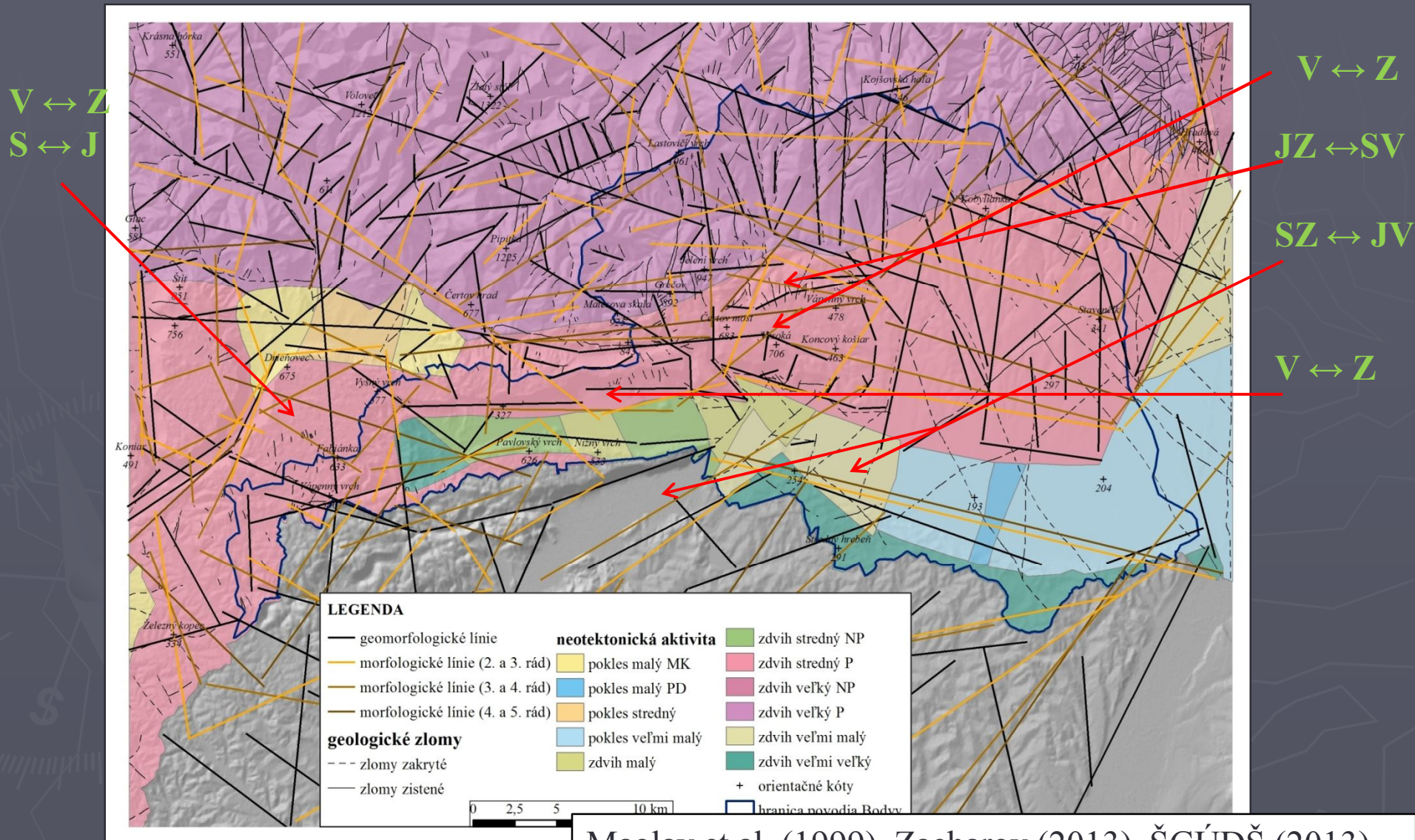
súčasný reliéf

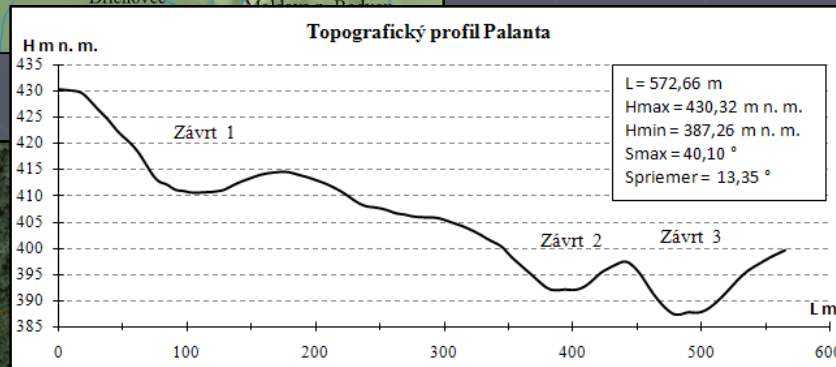
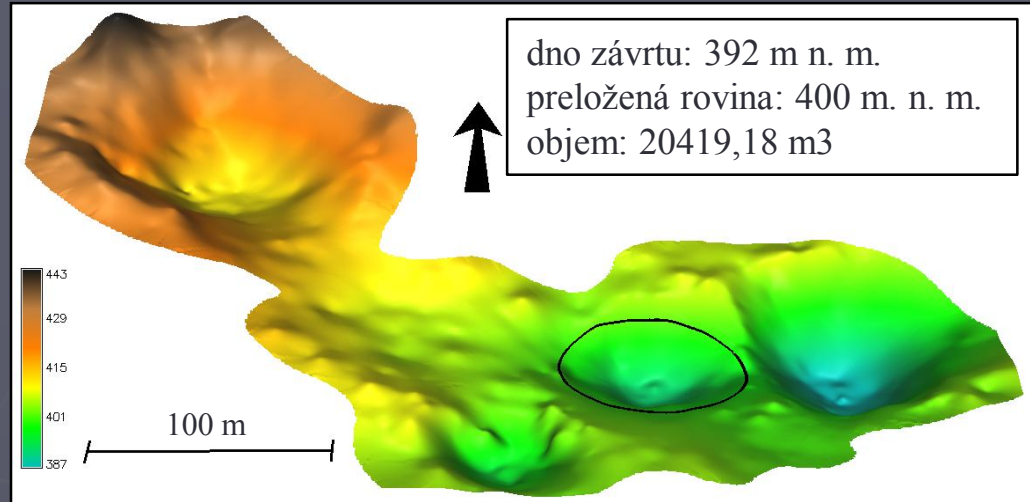
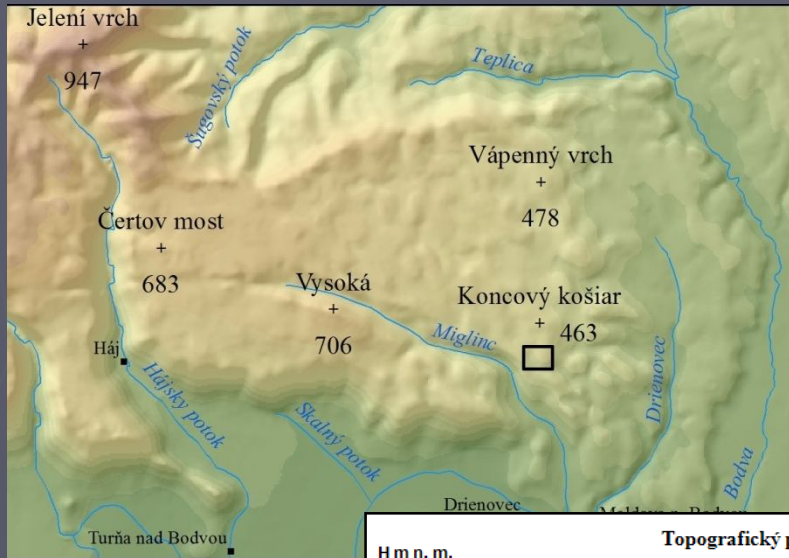

Integrácia odvodených línií a neotektonickej mapy

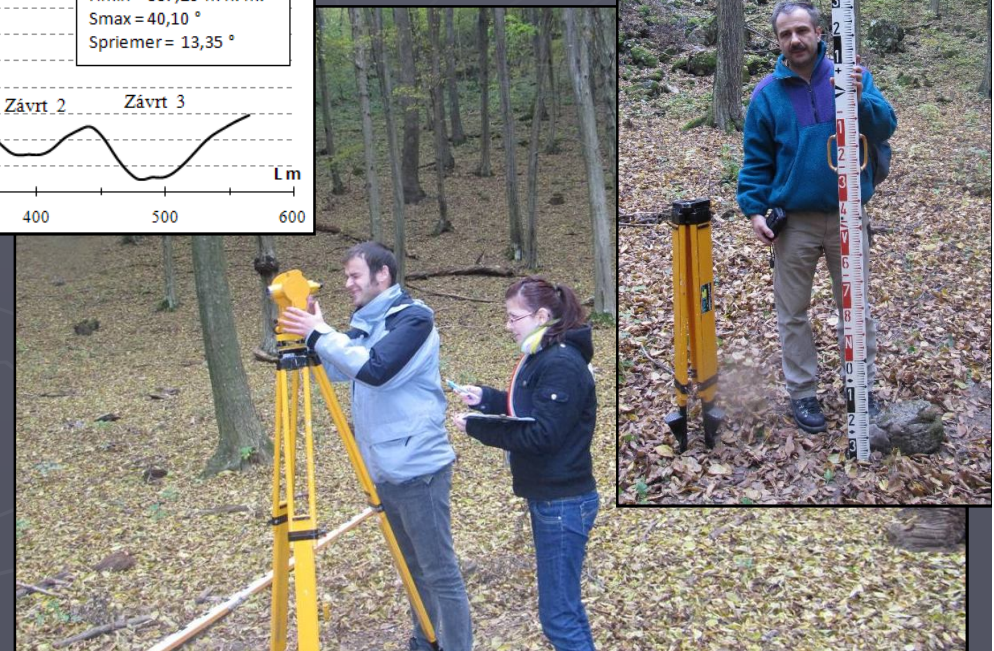
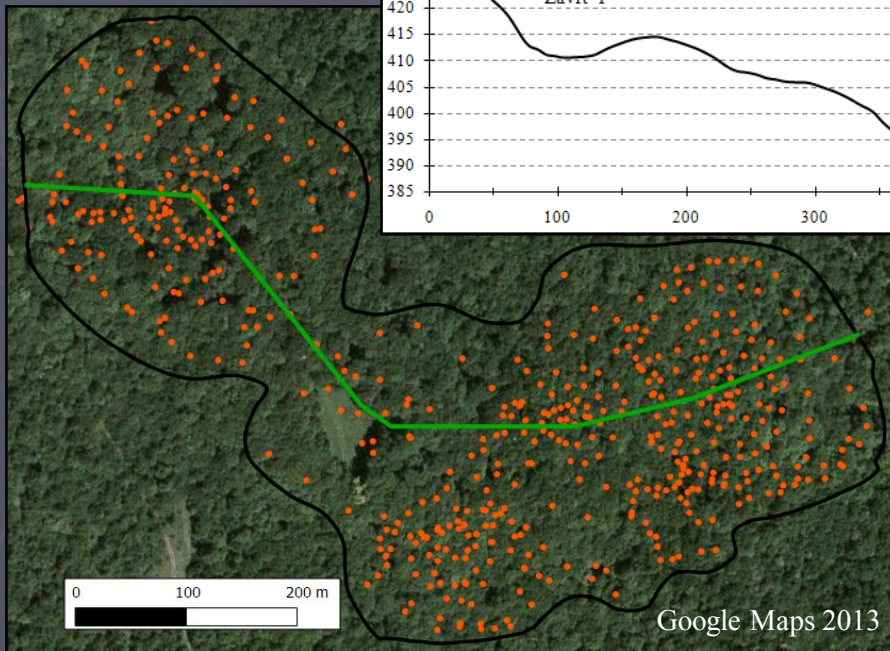
- podobnosť línií s priebehom geologických zlomov a rozhraniami neotektonickej mapy
- opis zlomov podľa Mello et al. (1997), Zacharov (2013)

Lokálna úroveň – závrtý na NPR Palanta

Barabas et al. (2010, 2011)

Záver

Hodnotným výstupom práce je vytvorená funkčná a prehľadná geomorfologická GIS databáza vhodná na ďalšie použitie.

Vykonanou digitálnou morfolotektonickou analýzou povodia sme naznačili smer pôsobenia zmien neotektonického poľa v najmladšej etape geomorfologického vývoja územia.

Námetom pre ďalšie pokračovanie je hlbšia integrácia týchto výsledkov s odbornými geologickými poznatkami.

Ďakujem za pozornosť

